

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2011/03/salamon-konrad-ket-uj-segedkonyv-a-xx-xxi-szazad-tanitasahoz-02-01-08/>

Salamon Konrád

Két új segédkönyv a XX-XXI. század tanításához

Két nagyon hasznos segédkönyvvel gazdagodott a XX. századi, sőt immár a XXI. századi történelem tanítása is. Az egyik Katona András: *A harmadik Magyar Köztársaság 20 éve* című képes kronológiája, amelyet a Nemzeti Tankönyvkiadó jelentett meg. A második pedig az *Egyházak a XX. században* című összefoglalás, mely – betűrendben – Csíky Balázs, Gianone András, Mózessy Gergely, Soós Viktor Attila és Szilágyi Csaba munkája, s a Faludi Ferenc Akadémia adta ki, Gianone András szerkesztésében.

Katona András könyve¹ 1989. május 8-tól, Kádár János pártelnöki tisztségéből való felmentésétől 2010. május 29-ig, a második Orbán-kormány megalakulásáig tekinti át az eseményeket. A kiválóan szerkesztett, szép kivitelű könyv azonban nemcsak a tárgyalt időszak eseményeinek kronológiáját közli, hanem jól kiválasztott képeket, ábrákat, táblázatokat, továbbá az egyes fontosabb

események rövid leírásait, s az ezekkel kapcsolatos jellegzetes nyilatkozatokat is közli.

A könyv használatát nagyon megkönnyíti, hogy a szerző, tiszteletben tartva az időrendet, tematikus fejezeteket alakított ki. Tehát ha valaki pl. az 1989-1990-es népszavazásokra, az 1994-es választásra, vagy a 2008-as olimpiára kíváncsi, nem kell végiglapoznia a kötetet, hanem a tartalomjegyzék alapján megkeresheti az adott témát.

Mivel ez a húsz év még nem szerepel a tankönyvekben, a történelemtanárok jó lelkiismerettel adhatják e könyvet az érdeklődő diákok kezébe, illetve maguknak a pedagógusoknak is nagyon jó segédanyag arra, hogy erről az utolsó húsz évről is

tartsanak legalább egy áttekintő órát az érettségi előtt álló diákoknak. Nagyon fontos lenne ugyanis, hogy a kommunista rendszer bukásáról, majd a szabadon választott parlamentek és kormányok tevékenységéről legyen történeti ismeretük azoknak a fiataloknak, akik rövidesen első választók lesznek.

Nagyon jónak tartom, hogy a kötet sok szép képpel számol be az 1996-ban rendezett millicentenáriumi és a 2000-ben tartott millenniumi ünnepegekről. A honfoglalás 1100. és az államalapítás 1000. évfordulójának megünneplése, azaz e hajdan volt két nagyszerű esemény felidézése nagyon fontos lehet abban, hogy az új magyar nemzedékek számára az emlékezés és annak tárgya egyaránt meghatározó nemzeti élménnyé váljon. De fellapozhatóak a 20 év alatti olimpiai játékok magyar sikerei is, Barcelonától Pekingig.

Azonban nemcsak a felemelő, de pl. a 2006-os év botrányos eseményei is megtalálhatóak a kötetben, amelyeket a szerző súlyuknak megfelelően mutat be.

Ugyancsak fontos, hogy az ország miniszterelnökeiről és köztársasági elnökeiről is találunk rövid életrajzokat, ezen kívül megemlékezéseket a korszakban elhunyt nevezetes személyekről.

Egyet kell értenünk a szerzővel, hogy ez a húsz év történelmi léptékben is jelentős időszak. *„Magyarország a szocialista tábor alávetett tagjából az Európai Unió tagállamává, a 'mindenható' állami tulajdonnal jellemezhető szocialista gazdaságból tőkés piacgazdasággá vált.”* S bár napjainkra megtapasztaltuk ezek árnyoldalait is, épp emiatt kell minderről beszélni az életbe most kilépő fiatalokkal.

Mivel az 1945 utáni kommunista korszak közel ötven éve – harcos materialista „hitvallásából” következően – torzképet rajzolt az egyházakról, s ez a magyar társadalom jelentős részének tudatában sajnos rögzült is, nagyon fontos, hogy az új nemzedékek a tényeknek megfelelő ismereteket szerezzenek az egyházak XX. századi történetéről. Ezt segíti elő a Faludi Ferenc Akadémia kiadványa², amely hat téma köré csoportosítva ismerteti meg az érdeklődőkkel az egyházak „hol nehéz, hol örömteli küldetését.” Ezek a következők: 1. *A katolikus egyház Magyarországon a századfordulón.* 2. *A totalitárius diktatúrák és az egyházak.* 3. *Egyházak a Horthy-korszakban.* 4. *A II. világháború és az egyházak.* 5. *A katolikus egyház a II.*

világháború után. 6. Egyházak Magyarországon a kommunista diktatúra idején. Minden fejezet egy leíró részből és egy gazdag forrástárból áll. Ez utóbbiak tartalmazzák a fejezethez kapcsolódó legfontosabb dokumentumokat.

A jól szerkesztett, ábrákban, képekben, táblázatokban gazdag kiadvány válaszol az egyházakkal kapcsolatos rágalomokra, amelyeket tényekkel, dokumentumokkal cáfol meg. Ugyanakkor ismerteti azokat a fontos szellemi mozgalmakat és szervezeti változtatásokat, amelyek hozzájárultak az egyházak XX. századi megújulásához. A sok fontos idézett megállapítás közül külön is felhívom a figyelmet a kereszténység és a demokrácia kapcsolatát tárgyaló írásokra, mindenekelőtt Robert Schumannnak arra a kijelentésére, hogy a „*demokrácia vagy keresztény lesz, vagy nem is lesz*”.

lesz, vagy nem is lesz”.

E kérdés kapcsán a történelmet tanítóknak és tanulóknak nem árt elgondolkodni azon, hogy eddig még nem volt olyan társadalom, amely szakrális alap nélkül szerveződött volna. Erre Európa tesz kísérletet a XVIII. század óta, s ha öreg kontinensünk mai népesedési válságára gondolunk, akkor úgy tűnik, hogy nem nagy sikerrel. E szubjektív megjegyzésemhez rögtön hozzá kell fűzni, hogy az általam ajánlott kiadvány nem hittankönyv. Felhívja viszont a figyelmet a keresztény egyházak jelentőségére, az európai társadalmakban játszott szerepére.

A kötetből külön is kiemelek két fejezetet, mert sokan még mindig nem látják annak az érték- és erkölcsrombolásnak a züllesztő hatását, amit a szélsőbaloldali és szélsőjobboldali diktatúrák egyházüldöző politikája okozott. A bolsevista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország államilag irányított kegyetlen vallásüldözése a megaláztatásoktól kezdve a megfélemlítéseken át a táborokba hurcolásokig és a gyilkosságokig minden eszközt igénybe vett vélt ateista igazának érvényre juttatása érdekében. E témakörhöz tartozik a második világháború után hatalomra jutott magyar kommunisták egyházüldöző politikája, amit szintén meg kell ismernünk, hogy veszteségeinkkel tisztában legyünk. S az e témaköröket megismerő fiatalok talán nyitottabbak és elkötelezettebbek lesznek a lelkiismereti és vallásszabadság

Salamon Konrád: Két új segédkönyv a XX-XXI. század tanításához

eszménye iránt, s ez azért is fontos, mert a különböző kultúrák találkozása csak ezen elvek érvényesülésével válhat kölcsönösen elfogadhatóvá.

Az egyházak második világháború alatti tevékenységével foglalkozó fejezet pedig árnyaltabbá és igazabbá teheti az egyes történelemkönyvekben máig megtalálható azon leegyszerűsítő nézetek alapján szerzett ismereteinket, miszerint az egyházak nem tettek meg mindent az üldözöttek megmentése érdekében. A tények ugyanis épp azt bizonyítják, hogy az egyházak mindent megtettek, ami erejükből tellett, s ez mondható el az ugyancsak igaztalanul vádolt XII. Pius pápáról is.

Az elmondottak alapján megállapítható, hogy mindkét ajánlott segédkönyv a XX. századdal foglalkozó történelemtankönyvek nagyon fontos kiegészítője. Bár az időigényes forrásközpontú tankönyvek használata következtében eleve időhiánnyal küzdő tanárok csak nagy nehézségek árán tudnak a tanításukba újabb anyagokat beiktatni, ennek ellenére nagyon fontos lenne, hogy legalább a tanári közlés szintjén hívják fel a diákok figyelmét e két segédkönyv tartalmára.

JEGYZETEK

1. KATONA András (2010): A harmadik Magyar Köztársaság 20 éve. Felelős szerkesztő: PÁLINKÁS Mihály. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 104 l.
2. MÓZESSY Gergely – GIANONE András – CSÍKY Balázs – SZILÁGYI Csaba – SOÓS Viktor Attila (2010): Egyházak a XX. században. Történelmi segédlet. Szerk.: GIANONE András. Lektorálta: Párdányi Miklós. Faludi Ferenc Akadémia, Budapest, 52 l. (A szerzőket a fejezetek szerzősége szerinti sorrendben adtuk meg.)